

Alþingi,
Allsherjar- og menntamálanefnd
150 Reykjavík

Persónuvernd

Rauðarárstíg 10 105 Reykjavík
sími: 510 9600 bréfasími: 510 9606
netfang: postur@personuvernd.is
veffang: personuvernd.is

Reykjavík, 27. maí 2016

Tilvísun: 2016050817AT/-

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um meðferð sakamála (skilyrði fyrir beitingu símahlustunar), 659. mál.

Persónuvernd vísar til beiðni allsherjar- og menntamálanefndar Alþingis frá 12. maí 2016 um umsögn stofnunarinnar um frumvarp til laga um meðferð sakamála (skilyrði fyrir beitingu símahlustunar) (þskj. 1087, 659. mál á 145. löggjafarþingi). Ákvæði frumvarpsins varða heimildir fyrir símahlustanir og skyldar aðgerðir en þær skerða friðhelgi einkalífs á mjög tilfinnanlegan hátt þar sem þær eiga það allar sameiginlegt að til þeirra verður einungis gripið án vitundar þeirra sem aðgerðirnar beinast gegn. Persónuvernd fagnar því að skilyrði fyrir fyrrnefndum aðgerðum séu gerð skýrari og eftirlit með þeim skilvirkara eins og stefnt er að með frumvarpinu sem fram kemur í almennum athugasemdum við það.

Persónuvernd leggur áherslu á þá kröfu, sem felst í 2. mgr. 71. gr. stjórnarskrárinnar, að gætt sé meðalhófs þegar sett eru lagaákvæði sem heimila mjög íþyngjandiafskipti af friðhelgi einkalífs manna, eins og á við heimild til símahlustunar. Í því felst að slík ákvæði eiga ekki að fela í sér rými heimildir heldur en efni standa til og ætti því aðeins að heimila slík afskipti við rannsókn alvarlegustu brota. Auk þess verða slík lagaákvæði að vera skýr til að girða fyrir að beiting þeirra leiði til ómálefnalegra einkalífsskerðinga.

1.

Um 1., 2., 4. og 5. gr. frumvarpsins

Persónuvernd gerir ekki athugasemd við ákvæði 1., 2., 4. og 5. gr. frumvarpsins.

Um 3. gr. frumvarpsins

Í 1. máls. 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins segir m.a. að upptökum af símtölum, hljódupptökum, myndum eða öðrum upplýsingum, sem aflað er á þann hátt er greinir í 80.-82. gr., skuli eyða jafnskjótt og þeirra er ekki lengur þörf. Í 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins segir jafnframt að sé mál höfðað á grundvelli rannsóknar sé óheimilt að eyða framangreindum gögnum fyrir en endanlegur dómur hefur verið kveðinn upp í málinu. Sama gildi um afrit eða endurrit af þessum upplýsingum.

Ákvæði 1. másl. 3. gr. er almennt orðað og matskennt. Frá 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins má gagnálykta að sé mál ekki höfðað á grundvelli rannsóknar beri að eyða gögnum sem aflað er með símahlustunum og öðrum leiðum samkvæmt 80.-82. gr. Í þeim tilgangi að auka réttarvernd þeirra sem úrræðunum sæta og tryggja að gögn verði ekki varðveitt lengur en nauðsynlegt er leggur Persónuvernd til að tilgreint verði í 1. máls. 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins að framangreindum gögnum verði eytt sé ekki höfðað mál á grundvelli þeirra. Mætti orða ákvæðið á eftirfarandi hátt:

„Upptökum af símtölum, hljódupptökum, myndum eða öðrum upplýsingum, sem aflað er á þann hátt er greinir í 80.–82. gr., skal eyða jafnskjótt og þeirra er ekki lengur þörf, **og ávallt ef mál er ekki höfðað á grundvelli rannsóknar.** Sé mál höfðað á grundvelli rannsóknar er óheimilt að eyða framangreindum gögnum fyrir en endanlegur dómur hefur verið kveðinn upp í málinu. Sama gildir um afrit eða endurrit af þessum upplýsingum. Ef gögnin hafa að geyma samtöl eða önnur samskipti sakbornings við verjanda sinn, svo og upplýsingar sem 2. mgr. 119. gr. tekur til, skal samt sem áður eyða þeim þegar í stað.“

Í 3. mgr. 3. gr. frumvarpsins segir að ríkissaksóknari hafi eftirlit með því að gögnum sé eytt og að tilkynnt sé um lok aðgerðar skv. 1. og 2. mgr. ákvæðisins. Setur hann reglur um hvernig eftirlitinu skuli háttað og skal þar m.a. koma fram hvernig tryggt verði að unnt sé að upplýsa eftir á hver eða hverjir hafi haft aðgang að upplýsingum sem aflað hefur verið með aðgerð skv. 80.-82. gr.

Persónuvernd vekur athygli á að reglugerð um meðferð persónuupplýsinga hjá lögreglu nr. 322/2001 gildir um rafræna vinnslu persónuupplýsinga í þágu lögreglustarfa hjá lögreglu. Í 13. gr. reglnanna segir að ef skráðar persónuupplýsingar séu ekki lengur nauðsynlegar í þágu lögreglustarfa vegna aldurs upplýsinga eða af öðrum ástæðum skuli þeim eytt. Þá segir að sé óheimilt að eyða upplýsingum skuli ríkislögreglustjóri grípa til sérstakra ráðstafana til að takmarka aðgang að slíkum upplýsingum og getur hann eftir atvikum bannað notkun þeirra. Í ljósi framangreinds mætti orða 3. mgr. 3. gr. frumvarpsins á eftirfarandi hátt:

„Ríkissaksóknari hefur eftirlit með því að gögnum sé eytt og að tilkynnt sé um lok aðgerðar skv. 1. og 2. mgr. Setur hann reglur um hvernig eftirlitinu skuli háttað og skal þar m.a. koma fram hvernig tryggt verði að unnt sé að upplýsa eftir á hver eða hverjir hafi haft aðgang að upplýsingum sem aflað hefur verið með aðgerð skv. 80.–82. gr. **Sé óheimilt að eyða framangreindum gögnum skv. 1. mgr. skal einnig taka fram hvernig aðgangur að upplýsingunum verði takmarkaður.**“

F. h. Persónuverndar

Helga Þórisdóttir

Alma Tryggvadóttir